

գեղուրի լեռնարդիւնաբերութիւնը, զարկ տը-
ւէք նորերին մեր միւս, դրացի լեռնագաւառ-
ներում, գարգացրէ՛ք ճարտարարուեստը Երե-
ւանում, — ու դուք կը տեսնէք, թէ ինչպէս
Ղարաբաղը դէպի Հայաստան կը հակուի:
Այսինչ զաւառի «հակում» ասածը արեւածաղի-
կի հակմանն է յար եւ նման. ո՛ր կողմը արեւն
է նայում, այն կողմն էլ հակում է նա — ա-
ռաւօտները դէպի արեւելք, կէս օրէն ետք դէ-
պի արեւմուտք:

Ինչ որ ճիշդ է Ղարաբաղի, շատ աւելի
ճիշդ է՝ Ջաւախքի վերաբերմամբ: Եւ եթէ
դեռ Հայաստանը, հաղորդակցութեան ներկայ
պայթաններում իսկապէս որ հեռու է դտնւում
Հայաստանի կենտրոններից, բայց ոչ երբեք՝
Ջաւախքը նոյն այդ կենտրոններից:

Ընկեր Ռուբէն այս մասին մի քանի գեղե-
ցիկ հաշիւներ է արել Ջաւախքին նուիրուած
իր մի յօդուածում (տե՛ս «Գրօշակ», 1926 թ.
Յունուար): Ահա այդ հաշիւները, որ շատ բան
են պարզում:

Ախալքալաք քաղաքից (որ դաւառի կեն-
տրոնում է գտնւում) մինչեւ Լենինական,
Հայաստանի երկրորդ մեծ քաղաքը, ճանա-
պարհի երկարութիւնն է՝ (խճուղի) 90 վերստ
(1 վ. 1,067 քմ.), Ախալքալաք-Լենինական-
Երեւան ճանապարհը՝ 222 վերստ. միւս կող-
մից էլ՝ Ախալքալաքի հեռաւորութիւնն է
Թիֆլիսից, Լենինականի վրայով, 302 վերստ,
Ախալքալաքի վրայով՝ 268 վերստ, իսկ Բորժո-
մի վրայով՝ 239 վերստ:

Ինչնին շատ բան են ասում այն թուերը:
Ամենից առաջ այն, որ Ախալքալաքը — քա-
ղաքը եւ դաւառը միանգամայն — անբաղդա-
տելիօրէն աւելի մօտ է Հայաստանի, քան Վը-
րաստանի կենտրոններին, — մինչեւ Լենինա-
կան ընդամէնը 90 վերստ, մինչեւ Երեւան 222
վերստ, այն ինչ մինչեւ Թիֆլիս՝ 268 վերստ:
Մինչեւ անգամ Ախալքալաքն, որ Վրաստանի ա-
մենամօտ քաղաքն է Ախալքալաքին, աւելի հե-
ռու է վերջինից (114 վերստ), քան՝ Լենինա-
կանը (90 վերստ): Անկարեւոր պարագայ չէ,
ի հարկէ, նաեւ այն, որ անտեսական-առեւ-
տրական ու շատ ուրիշ տեսակէտներով Լենի-
նականի նշանակութիւնը աւելի բարձր է, քան՝
Ախալքալաքի նշանակութիւնը, դէպի որը «հա-

կի» Ախալքալաքը յամենայն դէպս կարիքը
չունի:

Այսպէս ուրեմն, Ախալքալաքը Թիֆլիսից
երեք անգամ աւելի հեռու է, քան՝ Լենինա-
կանից: Եթէ մինչեւ իսկ երկաթուղազիծը մի
կողմը թողնենք, Ախալքալաքը Հայաստանին
միացնող խճուղին շատ աւելի կարճ է, քան՝
Վրաստանին միացնող խճուղին Ախալքալաքի
վրայով ու միայն 5 վերստով երկար, քան
Բորժոմ տանող խճուղին: Բայց այս վերջին
պարտադրին մոռնալու չէ, որ Ախալքալաքի
հաղորդակցութիւնը Բորժոմի հետ շատ աւելի
դժուար է, քան Լենինականի հետ, որովհետեւ
մինչ ճամբան դէպի Բակուրիանիի բարձունքը
(որ հայկական լեռնադաշտը բաժանում է Վը-
րաստանի հովիտներից) քանի գնում աւելի ու
աւելի բարձրանում է, ապա ուրեմն դժուար-
ացնում հաղորդակցութիւնը, իսկ դէպի Լե-
նինական տանող ճամբան, ընդհակառակը,
քանի-գնում իջնում է, ասել է ուրեմն՝ դիւ-
րացնում հաղորդակցութիւնը Հայաստանի
հետ:

Ահա՛ նաեւ, թէ ինչո՛ւ ողջունել կարելի է
հայկական եւ անդրկովկասեան շահերի տե-
սակէտից հաւասարապէս, երկրորդան Կարա-
պետանի կողմից վերջերս ներկայացուած մի
նախագիծը՝ Լենինականը Ախալքալաքի եւ Ա-
խալքալաքի վրայով Բաթումի հետ երկաթու-
ղիով միացնելու: Նկատի ունենալով խնդրի
յոյժ կարեւորութիւնը, այստեղ առաջ ենք բե-
րում Կարապետանի այդ առթիւ արած մի
յայտարարութիւնը, որ տպուած էր բոլշեւիկ
թերթերում: Ի դիտութիւն ընթերցողների ա-
սեմ, որ Կարապետան լուրջ մասնագէտ է,
ուսած Բելգիայում: Աւելի քան երկու տաս-
նամեակներից ի վեր աշխատանքներ է կատա-
րում Անդրկովկասում եւ Հայաստանու: Հան-
րապետական կառ.-թեան օրով նա նման աշ-
խատանքներ կատարեց Կարսի շրջանում եւ
Հայաստանի ուրիշ դաւառներում: Այժմ եւս
եռանդով շարունակում է այդ գործը: Արթիկի
պեմզայի հանքերը յայտնաբերելու մէջ նա ու-
նի մեծ բաժին:

Ահա Կարապետանի յայտարարութիւնը.
«Միութեան (համախորհրդային) կառուցում-
ների Ինստիտուտը, քննելով Արթիկի քարը,